

2024-10-10

DS 2024:16 ETT FRITIDSKORT FÖR BARN OCH UNGA – EN AKTIV OCH MENINGSFULL FRITID I GEMENSKAP MED ANDRA (S2024/01352)

Sverok - Spelkulturförbundet

Sverok är ett ungdomsförbund som samlar den svenska spelkulturen. Sverok samlar cirka 37 000 medlemmar i 1500 anslutna föreningar över hela Sverige. Föreningarna bedriver verksamhet såväl digitalt som fysiskt och inom en stor bredd av verksamhetsområden. Centralt för Sverok är möjligheten för barn och unga att själva organisera sig i demokratiska former. Föreningslivet ger barn och unga möjlighet till en meningsfull fritid.

Remissvaret är beslutat av Evelina Ferbrache, förbundsordförande. Frågor kring svaret besvaras av Henrik Almén, tf generalsekreterare som nås på henrik.almen@sverok.se.

SAMMANFATTNING

I flera delar instämmer Sverok med utredningen i de bedömningar som gjorts. Ställningstagande till specifika delar görs nedan.

Allmänna synpunkter

- Sverok stöder regeringens mål att ge fler barn och unga möjlighet att delta i fritidsaktiviteter.
- Sverok anser att förslagen kan leda till för höga administrativa krav, vilket kan göra det svårt att säkerställa bredd av utförare.
- Sverok behöver ekonomiskt stöd för att anpassa digitala system för att förenkla betalning av aktiviteter samt ansökningsprocessen och informationsdelning med Försäkringskassan.
- Sverok vill understryka att Fritidskortet inte får ses som förändring i principer om stöd till barn och ungdomsorganisationer, från organisationsstöd till individstöd.
- Sverok oroas för att andra statliga stöd inte kommer att justeras för inflationen eller satsas på på grund av införandet av fritidskortet.
- Sverok ser risk att vissa grupper har svårare att hitta aktiviteter som passar dem och att fritidskortet kan leda till en snedfördelning i vilka som använder det.
- Sverok ser en risk för omfattande behandling av känsliga personuppgifter, särskilt för skyddsvärda grupper.

2024-10-10

Särskilda synpunkter**● 1.1.1§**

Sverok saknar avgränsning av utförare i den föreslagna lagen om fritidskortet. Det bör framkomma i lagtext att det statliga stödet för barns fritidsaktiviteter kan användas hos ideella utförare.

● 3.2 Fritidskortet ska lämnas för barn som är 8–16 år

Sverok motsätter oss delar av förslaget.

16 år som övre gräns är en för snäv ålder för att fullt ut uppnå intentionen med fritidskortet. Den övre åldersgränsen bör åtminstone sträcka sig till 18 år.

Äldre barn bör själva kunna disponera sitt fritidskort på egen hand, även om ansökan om fritidskort gjorts av vårdnadshavaren.

● 3.3 Familjehemsplacerade barns rätt att ta del av fritidskort eller motsvarande insats bör utredas vidare

Sverok tillstyrker förslaget. Barn som är familjehemsplacerade bör ha särskilt stor nytta fritidsaktiviteter.

● 3.4 Fritidskortet kan användas för betalning av vissa avgifter för ledarledda fritidsaktiviteter som tillhandahålls av en godkänd utförare

Sverok motsätter oss delar av förslaget.

Det bör krävas minst 3-5 aktiviteter under en sammanhängande period om 6 månader. För att säkerställa en bredd av aktiviteter från många typer av utförare så behöver kravet på frekvens vara lägre.

● 3.5 Fritidskortet ska lämnas med olika belopp – allmänt och särskilt fritidskort

Sverok tillstyrker förslaget. Sverok anser att det är positivt att Fritidskortets belopp är differentierat för att möjliggöra för alla unga att kunna ta del av fritidsaktiviteter.

● 3.10 Folkhälsomyndigheten ansvarar för kommunikation och uppföljning och utvärdering av fritidskortet

Sverok tillstyrker förslaget men det bör kompletteras. Marie Cederschiöld högskola bör få i uppdrag att följa effekterna av statsbidrag till ideella organisationer som gör verksamhet för barn.

● 4.2 Ansökan om fritidskort

Sverok motsätter oss delvis förslaget. Det hade underlättat om det enbart krävdes ansökan om användning av fritidskortet. Då hade barn efter en viss ålder också själva kunnat nyttja fritidskortet.

● 5.2.3 Krav på vissa friluftorganisationer och vissa barn- och ungdomsorganisationer

Sverok motsätter sig delar av förslaget.

1-2 år är tillräckligt för att en förening ska etablera en hållbar verksamhet.

8-18 åringar bör omfattas som målgrupp. 3-5 aktiviteter är tillräcklig frekvens att erbjuda.

Datum

Dnr

2024-10-10

Sverok är oroliga för att kravet på specifikt bankgiro och plusgiro försvårar för vissa föreningar att bli utförare.

- **5.2.4 Det bör införas ett företrädarregister**

Sverok tillstyrker bedömningen under förutsättning att det är frivilligt att ingå samt ger möjlighet för banker och myndigheter att verifiera företrädare för föreningar.

- **5.3.1 Ansökan om och prövning av registrering**

Sverok tillstyrker delvis förslaget. Det bör för att kunna bli utförare krävas att barn- och ungdomsorganisation som den sökande föreningen är medlem i tillstyrker och intygar det.

Utförligare beskrivning av synpunkter följer nedan.

ALLMÄNNA SYNPUNKTER

Överlag instämmer Sverok med regeringens intention att ge fler barn och unga möjlighet att delta i fritidsaktiviteter som bidrar till en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra.

Sverok uppfattar att delar av förslagen leder till alltför krävande administrativa krav och försvårar för en bredd av ideella aktörer att delta i systemet för att på så sätt erbjuda unga en stor valfrihet för sina fritidsaktiviteter.

Sverok behöver för att möjliggöra för föreningar anpassa digitala medlemssystem bland annat för att underlätta betalningar av aktiviteter samt ansökan som utförare och informationsdelning med Försäkringskassan. Det bör finansieras av regeringen med ytterligare stöd när myndigheternas system är på plats 2025.

Sverok vill understryka att Fritidskortet inte får ses som förändring i principer om stöd till barn och ungdomsorganisationer. Där stöd framgent kommer att riktas från organisationsstöd till individstöd.

Sverok ser en risk att reformen kan leda till att andra statliga stöd inte räknas upp för att följa inflation till följd av fritidskortets införande. Det medför att avgiftsfria aktiviteter som idag är tillgängliga för ungdomar, på sikt kan minska. Särskilt vad gäller anslaget till barn- och ungdomsorganisationer.

Sverok ser att grupper som har särskild nytta av fritidskortet är grupper som inte idag nås av fritidsaktiviteter. Fritidskortet har en del trösklar som gör att en viss snedfördelning kan ske i vilka som använder det. Det är bra att fritidskortet är utformat för att kunna nå en bred målgrupp, men mer bör göras för vissa målgrupper.

Sverok ser en risk att aktiviteter som passar vissa barn, exempelvis unga med NPF, i lägre grad har utförare som passar föreslagna kriterier.

Sverok ser en allvarlig risk för alltför omfattande behandling av känsliga personuppgifter hos särskilt skyddsvärda grupper.

Datum

Dnr

2024-10-10

Nedan redogörs mer specifikt vilka särskilda synpunkter Sverok har kring förslag.

SÄRSKILDA SYNPUNKTER

1.1.1§

Sverok saknar avgränsning av utförare i den föreslagna lagen om fritidskortet. Det bör framkomma i lagtext att det statliga stödet för barns fritidsaktiviteter kan användas hos ideella utförare. Det förtydligar vilka aktörer som kan komma att omfattas om regeringen i förordning vid senare tillfällen utökar vilka aktörer som omfattas.

Det kan ske på flera sätt men exempelvis genom att det framkommer i 1§ i lagen om fritidskortet, se nedan.

Ursprungligt förslag

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om ett statligt stöd för vissa avgifter för barns fritidsaktiviteter som tillhandahålls av utförare som är registrerade i ett register över vissa utförare av fritidsaktiviteter för barn (fritidskort).

Ändringsförslag från Sverok

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om ett statligt stöd för vissa avgifter för barns fritidsaktiviteter som tillhandahålls av *ideella* utförare som är registrerade i ett register över vissa utförare av fritidsaktiviteter för barn (fritidskort)

3.2 Fritidskortet ska lämnas för barn som är 8–16 år

... till och med det år de fyller 16 år

Sverok motsätter oss förslaget. 16 år som övre gräns är en för snäv ålder för att fullt ut uppnå intentionen med fritidskortet. Den övre åldersgränsen bör åtminstone sträcka sig till 18 år. Att sätta vanor för social aktivitet i åldrar där barn och ungdomar är i högre grad friare från föräldrars inflytande är viktigt och i linje med syftet med intentionen bakom fritidskortet. Det är förstäeligt med en begränsning i omfattningen av målgruppen för det, men den som föreslås är för låg ålder.

I motiveringen till förslaget används bland annat Folkhälsomyndighetens undersökning Skolbarns hälsovanor (2021/22) för att visa oroväckande nivåer av ensamhet för barn 11-15 år. Ensamhet är ett problem även efter dessa åldrar vilket visas av Folkhälsomyndighetens kartläggning av ensamhet (2024) där gruppen 16-29 år sticker ut.

I motiveringen till förslaget hänvisas även till SCBs (Barn-ULF) med ett resonemang om att deltagande i fritidsaktiviteter slutar i senare tonåren trots att det fyller en viktig funktion. Trots det föreslås den övre gränsen på 16 år som minskar just incitamentet att fortsätta deltagandet i fritidsaktiviteter fram tills inträde på arbetsmarknad och egen försörjning.

Det är barnets vårdnadshavare som kan beviljas fritidskort

Sverok motsätter oss delar av förslaget. Äldre barn bör själva kunna disponera sitt fritidskort på egen hand, även om ansökan om fritidskort gjorts av vårdnadshavaren.

Datum

Dnr

2024-10-10

Av promemorian framkommer att barn i högre åldersspannet av E-hälsomyndigheten kan anses ha tillräcklig mognad för att själva kunna disponera fritidskortet. Därtill framhålls att "valet av fritidsaktivitet kan vara känsligt för barnet i förhållande till dennes vårdnadshavare." Sverok vill framhålla vikten av barns integritet såväl gentemot myndigheter som vårdnadshavare, även om själva ansökan om fritidskort av praktiska skäl kan behöva göras av vårdnadshavare så bör inget hindra att barn efter en viss ålder generellt anses kapabla att disponera ett beviljat fritidskort.

3.3 Familjehemsplacerade barns rätt att ta del av fritidskort eller motsvarande insats bör utredas vidare

Sverok tillstyrker förslaget. Barn som är familjehemsplacerade bör ha särskilt stor nytta fritidsaktiviteter.

3.4 Fritidskortet kan användas för betalning av vissa avgifter för ledarledda fritidsaktiviteter som tillhandahålls av en godkänd utförare

Avgifterna ska avse fritidsaktiviteter som tillhandahålls med viss frekvens och som är ledarledda

Sverok motsätter oss delar av förslaget. Det bör krävas minst 3-5 aktiviteter under en sammanhängande period om 6 månader. För att säkerställa en bredd av aktiviteter från många typer av utförare så behöver kravet på frekvens vara lägre.

Fritidsaktiviteterna ska tillhandahållas av en godkänd utförare

Sverok tillstyrker förslaget. Det är viktigt för att säkerställa en långsiktighet med seriösa aktörer som utför fritidsaktiviteter av bra kvalitet.

3.5 Fritidskortet ska lämnas med olika belopp – allmänt och särskilt fritidskort

Sverok tillstyrker förslaget. Sverok anser att det är positivt att Fritidskortets belopp är differentierat för att möjliggöra för alla unga att kunna ta del av fritidsaktiviteter.

3.10 Folkhälsomyndigheten ansvarar för kommunikation och uppföljning och utvärdering av fritidskortet

Sverok tillstyrker förslaget men det bör kompletteras. Marie Cederschiöld högskola bör få i uppdrag att följa effekterna av statsbidrag till ideella organisationer som gör verksamhet för barn.

Det hade skapat bättre kunskapsunderlag om ungas fritidsaktiviteter och engagemang i ideella föreningar och kompletterat Folkhälsomyndighetens mer hälsoinriktade fokus.

Högskolan har under längre tid bedrivit forskning om civilsamhället vid deras Centrum för civilsamhällesforskning och skulle kunna ges uppdrag att göra motsvarande uppdrag som Centrum för idrottsforskning utför om idrotten. Inledningsvis bör uppdrag ges liknande Regeringsbeslut 31, 2009-06-11.

4.2 Ansökan om fritidskort

Det krävs en skriftlig ansökan för att få ett fritidskort

Sverok motsätter oss delvis förslaget. Det hade underlättat om det enbart krävdes ansökan om användning av fritidskortet. Då hade barn efter en viss ålder också själva kunnat nyttja fritidskortet. Det hade underlättat för barn som av olika skäl inte vill att deras föräldrar får veta vilken typ av aktivitet de deltar i. Sverok ser särskilt en sådan risk för unga HBTQI-personer.

Datum

Dnr

2024-10-10

5.2.3 Krav på vissa friluftorganisationer och vissa barn- och ungdomsorganisationer

Sverok motsätter sig delar av förslaget.

1-2 år är tillräckligt för att en förening ska etablera en hållbar verksamhet. Ett krav om att ha funnits 5 år skapar en för stor tröskel och riskerar att leda till barn inte får använda Fritidskortet till aktiviteter de vill som finns tillgängliga på deras ort. Samma krav bör ställas på alla organisationer även föreningar som får LOK-stöd.

8-18 åringar bör omfattas som målgrupp. 3-5 aktiviteter är tillräcklig frekvens att erbjuda.

Det är svårt för många föreningar att få till en bra bankrelation till följd av tyngre administrativa krav från bankerna. Sverok är oroliga för att kravet på specifikt bankgiro och plusgiro försvårar för vissa föreningar att bli utförare. Det kan särskilt drabba föreningar på glesbygd som har svårare att få möten med bank lokalt.

5.2.4 Det bör införas ett företrädarregister

Sverok tillstyrker bedömningen under förutsättning att det är frivilligt att ingå samt ger möjlighet för banker och myndigheter att verifiera företrädare för föreningar.

Det har under senare år ställts högre administrativa krav på föreningar, särskilt de som mottar statsbidrag. Alltför ofta ställs kraven utan rimliga undantag eller uppräknig av statsbidrag för att kompensera för ökade kostnader. Bankerna har blivit alltmer restriktiva med att föreningar på ett rimligt sätt kan bedriva ekonomisk verksamhet. Det har drabbat föreningar för såväl vuxna, men särskilt för barn och ungdomar.

Ett företrädarregister hade kunnat underlätta administration för föreningar om det möjliggjorde enklare verifiering mot myndigheter och banker för att utföra ärenden digitalt. Ett register hade kunnat möjliggöra myndighetssamverkan som gynnar föreningar likt företag har gynnats av verksamt.se.

Det bör vara frivilligt att ingå i ett företrädarregister, för att värna Sveriges långa tradition av ett fritt civilsamhälle.

5.3.1 Ansökan om och prövning av registrering

Sverok tillstyrker delvis förslaget. Det bör för att kunna bli utförare krävas att barn- och ungdomsorganisation som den sökande föreningen är medlem i tillstyrker och intygar det. Det bör vara möjligt för barn- och ungdomsorganisation att skicka in handlingar som krävs för ansökan direkt till Försäkringskassen via ex ett API.

Det finns varierande krav för föreningar att bli medlem i barn- och ungdomsorganisationer. För att underlätta handläggning bör ungdomsorganisationer som sökande föreningen är medlem i tillstyrka och intyga medlemskapet. Det gör det möjligt att i tidigt skede utan onödig handläggning säkerställa att bara kvalificerade föreningar ansöker.